Redaktör: Peter Korpi 031-62 44 25 | E-post: utland@gp.se

Andreas Kölling var på plats när jordbävningen inträffade för fem år sedan. Omkring 9000 människor omkom. Bilder: Jonas Gratzer

Bishnu Maji håller om sin dotter som han räddade från huset som kollapsade under den stora jordbävning som drabbade Nepal 2015.

När sjuttonåriga Saraswati Paudels föräldrar gick bort fick hon ensam ta hand om sina två yngre bröder.

Sorshoti Bk tillverkar och säljer Earth Bricks sedan tre år. ”Jag gör jobbet lika bra som män,” säger hon.

Andreas Kölling var på plats när jordbävningen inträffade för fem år sedan. Han bestämde sig för att stanna kvar och hjälpa till att bygga upp de byar som förstördes.

Bygger upp Nepal igen – fem år efter jordbävningen

Kungsbackabon Andreas Kölling driver organisationen Build Up Nepal. Fem år efter den katastrofala jordbävningen hjälper han landets invånare att bygga jordbävningssäkra hus.

– Jag tog tag i min dotter och sprang ut ur huset, säger Bishnu Maji.

Sekunderna senare rasade väggarna och taket in på det bräckliga huset – byggt i lera, sten och trä – som ligger i byn Majhi Gaun, några timmars bilresa utanför huvudstaden Kathmandu.

Det har gått fem år sedan jordbävningen i Nepal som dödade tusentals människor och gjorde miljontals hemlösa. Fortfarande bor många bybor på den nepalesiska landsbygden i provisoriska plåtskjul och omkring 200 000 hus återstår att byggas, denna gång mestadels i jordbävningssäkra material.

Där kommer Kungsbackabon Andreas Kölling in i bilden. Han går runt och hälsar på byborna i Majhi Gaun och inspekterar deras nybyggda hus. För fem år sedan var Andreas i Nepal – för att göra examensarbete genom miljövetenskapsstudierna på Handels i Göteborg, med inriktning på hållbart företagande. När det idylliska landskapet i Himalaya förvandlades till ett katastrofområde bestämde sig Andreas för att stanna kvar och bygga upp landet igen. Andreas började arbeta med en annan svensk – Björn Söderberg – som redan bodde i Nepal – och som startade organisationen Build Up Nepal efter jordbävningen.

Numera är Andreas projektledare för organisationen som hjälper bybor i de drabbade områdena att bli mikroentreprenörer – och hållbart bygga upp sina byar igen. Den nepalesiska regeringen bidrar med motsvarande 25 000 kronor till drabbade hushåll för att bygga hus i jordbävningsresistenta material. Andreas jobb är framför allt att hitta ytterligare pengar att täppa till de många hålen.

– Jag letar donationer, säger 29-åringen, vilket innefattar både svenska och internationella nätverk.

I Nepal fungerar Facebook som den starkaste sociala kanalen – och varje gång Build Up Nepal lägger upp bilder och videor – resulterar det snabbt i stort intresse. Lokalbor vill lära sig mer om den så kallade interlocking-tekniken; där Earth Bricks tillverkas lokalt av jord, sand och cement. Olika byar använder olika slags blandningar av de tre grundtillsatserna som sedan pressas i Earth Brick-maskinerna, även grundtillsatserna är donationer från företag.

Build up Nepal utbildar byborna att använda den jordbävningssäkra tekniken, så att de på egen hand kan tillverka byggmaterialet – vilket är en fjärdedel billigare än konventionella material som tegelstenar och samtidigt mer klimatsmart, eftersom det kräver upp emot 40 procent mindre koldioxid.

De första åren efter jordbävningen var det relativt lätt att söka donationer och hitta samarbetspartners, och trots att behovet kvarstår för de fattigaste nepaleserna där många fortfarande inte har säkra hus att bo i, så glömmer världen snabbt. Samtidigt som många verkar tro att Nepal är tillbaka fullt på fötterna – så får Andreas arbeta hårdare med att hitta sponsorer.

–Jag vill hjälpa människor och samtidigt bidra till en bättre miljö, säger Andreas, som inte ser en drivkraft i att tjäna mycket pengar.

I stället vill han anamma något av en buddistisk filosofi; ”och inte sätta sig själv först”.

De senaste fem åren i Nepal har gett honom erfarenhet på många plan.

–Jag har lärt mig hur man jobbar mer effektivt med små medel.

Andreas förklarar att han tydligt ser skillnaden i uppbyggnadsarbetet – när det sker småskaligt och genom innovativa tekniker, som med Earth Bricks.

Andreas delar en lägenhet i Katmandu med ukrainska flickvännen Kamila. Levnadskostnaderna i Nepal är betydligt lägre än i Sverige, så han klarar sig på en lön som är lägre än för hans svenska klasskamrater från Handels.

– Här får du en stor matpåse med färska grönsaker för tjugo kronor, säger han.

Andra saker, som kallt vatten i duschen under vintermånaderna, eller den hårt förorenade Katmandu-luften, har han, trots visst motstånd – fått vänja sig vid.

Det bästa med Nepal, berättar Andreas, är förutom vandringslederna i Himalaya, de trevliga människorna.

– De är så avslappnade, och har tid – även om de är en timme sena.

Nya vänner i Katmandu har ersatt gamla i Sverige, men suget efter sommaren i Sverige kvarstår, och varje år åker han hem till Västkusten – för att besöka vänner, föräldrarna och sin bror. Framöver planerar Andreas och Kamila att tillbringa halva året i Nepal och andra halvan i Sverige – där han kan bedriva projekten på distans men nära familjen.

Han vill fortsätta att skapa nya projekt – och hjälpa de mest utsatta på den nepaleseska landsbygden. Ett sådant exempel är sjuttonåriga Saraswati Paudel. Hon hade precis blivit tonåring när jordbävningen förstörde familjens hus. Mamman hade redan avlidit i cancer och Saraswatis pappa dog strax efter jordbävningen i lungproblem. Nu fick Saraswati axla rollen som ensam vårdnadshavare för sina två yngre bröder.

– Jag trängde undan känslorna och uppfostrade mina syskon, säger Saraswati.

Ett par svenskar sponsrade bygget av hennes Earth Bricks-hus, genom Build Up Nepal, men att försörja familjen blev ett för tungt lass att dra för Saraswati – som blev hårt skuldsatt och var tvungen att sälja sin vattenbuffel – vars mjölk hon brukade sälja i byn. Att vara skuldsatt ensam arbetslös kvinna på den nepaleseska landsbygden är en svår sits att komma ur, så Andreas Kölling gick nyligen in med en snabb Facebook-förfrågan – att samla in de sista pengarna – för att få Saraswati och hennes bröder ur skuldfällan. Intresset var enormt och situationen löstes snabbt.

Nu har Saraswati påbörjat en utbildning, finansierad av Build Up Nepal, i att odla och sälja svamp: ett effektivt sätt att tjäna pengar för en ensamstående kvinna på landsbygden. Andreas förklarar att det finns många anledningar till varför hans organisation satsar på kvinnor. Dels åker många nepaleseska män till Gulfstaterna för att arbeta och dels påbörjar många män arbeten som de sedan avslutar.

– De hittar andra jobb efter någon månad. Kvinnor stannar kvar längre och lyssnar bättre på instruktioner, medan män ofta är alltför självsäkra, säger Andreas.

I det mansdominerade Nepal är kvinnors roll till stor del fortfarande att ta hand om barnen och hemmet. Men förändringar sipprar ut i de avlägsna bergstrakterna som till exempel byn Jogidada i Dhading-distriktet – där en kvinnlig mikroentreprenör ses som ett bra föredöme. Sorshoti Bk ger ett självsäkert intryck när hon blickar ut över dalgångarna nedanför sin by. För tre år sedan kontaktade Sorshoti Bk Build Up Nepal som hjälpte henne att starta företaget som tillverkar och säljer Earth Bricks, och i dag har åtta lokalanställda.

– Vi har hjälpt till att bygga ett 40-tal hus i den här byn, säger Sorshoti Bk.

Hon beskriver Earth Bricks och interlocking-tekniken som både starkare och säkrare än konventionella material och byggtekniker. Nu kan hon både försörja sin familj och ge arbete åt andra. Många kvinnliga bybor ser upp till Sorshoti Bk och frågar henne om framgångsreceptet.

– Jag svarar att jag gör jobbet lika bra som män. Andra kvinnor kan göra samma sak som jag.

Dagarna efter att GP varit på plats i Nepal stänger landet sina gränser och inför ett utegångsförbud efter att man konstaterat det andra fallet med en person smittad av coronaviruset sars-cov-2 som sprids över världen.

– Jag har lyckats jobba en del hemifrån men vi har hållit kontoret stängt och alla projekt är tillfälligt pausade. Man får i princip bara gå ut för att handla mat och mediciner så det är bara matbutiker och apotek som varit öppna, säger Andreas Kölling.

När landet kommer att öppna upp helt igen finns det ingen prognos för, men restriktionerna väntas börja lätta stegvis från den 27 april. Nepal har endast ett fåtal rapporterade fall av personer drabbade av covid-19.

Den nepalesiska staten har till skillnad från till exempel Sverige inte gjort några lättnader för företag och organisationer.

– Regeringen har bara sagt att alla ska betala 50 procent lön till alla anställda. Så här är det företagen som får ta kostnaden själva, säger Andreas Kölling och fortsätter:

– På Build up Nepal tror vi att vi har 6 riktigt tuffa månader framför oss. Vanligtvis är Juni-Augusti tuffa eftersom det är monsun och svårt för oss att arbete i avlägsna byar. Som det ser ut nu så kommer vi tyvärr att behöva skära ner i personalen samt tajta till alla möjliga utgifter för att överleva.

Fakta: Jordbävningen 2015

- Jordbävningen inträffade den 25 april 2015 kring tolv på dagen, vilket sägs ha sparat många liv eftersom den inte skedde nattetid. Trots det omkom omkring 9000 människor, samtidigt som åtskilliga fler blev hemlösa sedan 800 000 hus – som till stor del bestod av lera och andra ömtåliga material – till stor del jämnades med marken.
- Hittills har Build Up Nepal utbildat och hjälpt över 175 mikroentreprenörer att starta hållbara mikroföretag som tillverkar Earth Bricks. Organisationens affärsmodell innefattar maskiner utbildning, uppbyggandet av modellhus samt långsiktigt stöd – vilket gör det möjligt för småföretagare på landsbygden att bygga prisvärda och jordbävningssäkra hus. Härmed skapas lokala arbetstillfällen som motverkar arbetsutvandring, till bland annat Gulfstaterna.

Läs mer på nästa sida
GP:s Hanna Rydén var på plats när jordbävningen drabbade Nepal. Nu står landet inför nya svårigheter i coronakrisen.

GP på plats i Nepal

Johan Augustin, text
Jonas Gratzer, bild